

Col·lecció la Talaia, 21
Tornar a la llana

Edicions Sidillà SL

La Bisbal d'Empordà 17100

info@edicionssidilla.cat

www.edicionssidilla.cat

© del text i de les fotografies: Laia Aguilà

© de les il·lustracions: Judit Roma

© d'aquesta edició: Edicions Sidillà

Disseny: J. Pujadó

Correcció: Xavier Cortadellas

Primera edició: maig 2023

Edicions Sidillà és soci protector d'Amics de la Bressola

Aquest llibre s'ha imprès a la Impremta Pagès, d'Anglès

ISBN: 978-84-125747-7-7

Dipòsit legal: Gi 469-2023

Tots els drets reservats. Si voleu fotocopiar parcialment aquest llibre, feu-ho legalment contactant amb CEDRO:

932720445 o cedrocat@cedro.org

LAIA AGUILÀ

Tornar a la llana

Manual pràctic per aprendre a tractar-la, a tintar-la i a teixir-la

Il·lustracions de Judit Roma

edicions
Sidillà

La Bisbal d'Empordà, 2023

A l'Enric, el meu company de camí.
A la Júlia, l'Arlet, la Rita, la Ginesta, l'Aitor i en Lluc, els
nostres fills, la meva escola i el meu motor.
Al pare i la mare, el meu referent d'amor i confiança.
Al Ramon i la Maria, els meus germans.
A totes les persones que m'envolten.

Sumari

8	Capítol 1. Tornar a la llana
8	1.1. Introducció
9	1.2. Propietats
14	Capítol 2. Processament manual de la llana
14	2.1. Esquila
15	2.2. Selecció de la llana
17	2.3. Rentat
21	2.4. Cardat
26	2.5. Filat
29	Capítol 3. Tints naturals
29	3.1. Introducció
32	3.2. Mordents o fixadors
33	Tipus de mordents
37	3.3. Tints

37	Boixacs
38	Ceba
39	Peles de magrana
39	Cua de cavall
40	Saüc
41	Ortiga
42	Tabac
44	Noguer
45	Alvocat
47	Líquens
48	Roja
49	Cotxinilla
50	Anyil autèntic
52	Capítol 4. Drap de llana
52	4.1. Introducció
54	4.2. Material
54	4.3. Tècnica
56	4.4. Tècnica del nuno
57	4.5. Drap de llana
57	Estora
62	Tècnica d'estampar amb fulles
63	Test
66	Flor tridimensional
68	Bufanda feta amb la tècnica del nuno
71	Capítol 5. Fer ganxet
71	5.1. Introducció
72	5.2. Material

72	5.3. Tècnica
86	5.4. Propostes de peces per fer amb ganxet
86	Buf
87	Bufanda
88	Barret
90	Pompó
91	Escalfadors
93	5.5. Amigurumi
93	Amigurumi en forma d'os
96	Capítol 6. Fer mitja
96	6.1. Introducció
96	6.2. Material
98	6.3. Tècnica
106	6.4. Propostes per fer amb mitja
106	Manta gruixuda
106	Mantellina convertible en mitja màniga
109	Estora per al bany
110	Manta de sofà
111	Capítol 7. Teler
111	7.1. Introducció
113	7.2. Material
114	7.3. Tècnica
119	7.4. Propostes de tapís per fer amb el teler
119	Tapís decoratiu
122	Teixir a sobre d'una branca
122	Arbre

Capítol 1

Tornar a la llana

1.1. Introducció

Sabíeu que la llana és impermeable? Havíeu pensat mai que la llana és una fibra ignífuga? Aquestes i altres són les seves propietats...

La llana és una fibra natural d'origen animal. Prové de l'ovella, com ja sabem tots. La fem servir per teixir, tot i que també podem teixir amb fibres d'animals com el conill, l'alpaca, algunes races de cabres... o bé, també podem teixir amb fibres d'origen vegetal, com poden ser el cotó, el lli i el cànem.

Les fibres de la llana poden tenir diferents qualitats. Les podem valorar segons la llargada, el gruix i també segons l'estat en què es troben.

Això darrer pot dependre de l'estat de salut dels animals, de la seva edat, del seu benestar i de la seva alimentació. La qualitat varia segons les condicions en què s'han criat les ovelles: si estan estabulades o en com són els llocs on pasturen. En el cas que vulguem fer tot el procés sencer, des de l'esquila de l'ovella fins a teixir una peça, val la pena que tinguem pre-

sents tots aquests detalls. Hem de mirar que les fibres siguin prou llargues i hem de rebutjar les que hi ha a prop del ventre i del cul. Són curtes i molt brutes. En canvi, les fibres del llom i del coll són les més llargues. Però hem de vigilar que no estiguin excessivament brutes i també hem de valorar que la llana provingui de ramats que pasturen. La lanolina és el greix que embolcalla les fibres. Que n'hi hagi massa a les fibres amb què volem treballar no vol dir que estiguin en mal estat. Més aviat, al contrari.

1.2. Propietats

La llana té un seguit de propietats que donen als teixits unes qualitats molt interessants. Fins fa un cert temps, les llanes estaven molt valorades, però, després de la incorporació de fibres sintètiques o de fibres provinents del petroli com poden ser els nilons i el polipropilè, en general, ens hem desarrelat i hem anat oblidant la llana. Tanmateix, si en sabéssim una miqueta més, potser ens adonaríem de com n'és, d'important, treure un profit d'aquest recurs natural tan preuat fins fa poc i avui excessivament oblidat.

La llana és una fibra biodegradable. Aporta matèria orgànica al planeta i no pas partícules contaminants. La propietat per excel·lència de la llana és la regulació tèrmica. Això vol dir que escalfa a l'hivern i que permet la transpiració a

l'estiu. Com que és una mala conductora de la calor, la llana ens aïlla del fred. Així, doncs, fa una barrera tèrmica que ens permet mantenir la nostra temperatura corporal. Alhora, és un aïllant elèctric i, per tant, la llana no emmagat-

Fibra de llana

Llana filada i tenyida

zema corrent estàtic. També és impermeable: si ens fixem en els ramats, ens adonarem que, quan plou, les cabres corren a amagar-se i a aixoplugar-se perquè tenen pèl. Les ovelles, en canvi, continuen menjant i pasturant tranquil·lament perquè estan protegides per la seva llana i per la lanolina que conté. La llana pot arribar a absorbir fins a un 30% del seu pes en aigua. Les ovelles comencen a notar la humitat quan la quantitat d'aigua supera aquest 30%. Una altra propietat de la llana és que, com que és antibacteriana, resisteix els bacteris i els fongs. L'anomenada *llana curada* és molt útil per cuidar la pell dels

nostres avis o àvies i també la pell dels nostres nounats. Així mateix la llana és higroscòpica, cosa que vol dir que absorbeix vapor d'aigua en ambients humits i que l'allibera en ambients secs. La llana és també un material ignífug: crema lentament i dificulta la propagació del foc. I encara, també és resistent als àcids suaus i als dissolvents orgànics, però poc resistent als alcalins. Els teixits fets amb llana, a més, repel·leixen la pols.

La llana és una proteïna. A part del gruix i de la llargada, les característiques de la llana són ben diferents en funció de la raça de l'animal i, com ja hem dit, també de la part del cos d'on es treu. Les fibres són arrissades, tenen un diàmetre de 16 a 40 micres i uns 10 a 50 mil·límetres de llargada. La seva capa superficial presenta unes escames. A més, la llana està formada per dos components anomenats queratina i lanolina. La queratina li aporta elasticitat, flexibilitat i resistència; la lanolina li aporta impermeabilitat.

